Ч. 245 Середа 29 жовтня (10 падолиста) 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

„При столику з пером в руці“.

(Дальше.)

Згода і незгода яко принципи субєктивні, лежать вже в натурі чоловіка; говорить ся длятого о чоловіці згідливім і незгідливім. Але они виступають на зверх і впливають на поступоване чоловіка, виввані до того окружаючими его обставинами. Можемо длятого з кимсь або на щось годити ся або не годити ся, можемо з кимсь жити в згоді або незгоді; можна ширити згоду або незгоду і виховувати як поодиноких людий так і цілу суспільність в однім або другім напрямі. А як поодинокого чоловіка виховують і учать розуму окружаючі его обставини, так також можуть обставини виховувати та приучати і цілу суспільність до згоди або незгоди.

На згоду і незгоду складають ся отже дві головні причини: внутрішнє успособлене чоловіка і зверхні обставини. Реґулятором межи обома тими причинами есть розум; він учить і показує як погодити наше внутрішнє успособлене зі зверхними обставинами та доходити до ліпшого принципу, до згоди. Коли чоловік есть вже з натури незгідливий, а прийдуть до того ще й зверхні обставини, наклоняючі его до незгоди, вироджуесь в нім завзятість, скоро мовчить в нім розум і холодна розвага; коли же чоловік есть вже з натури згідливий а й знайдуть ся зверхні обставини того рода, що спонукують его до згоди, то він так само може дуже легко попасти в другу скрайність, в податливість. Нераз відзивае ся в чоловіці сильнійше злий принцип незгоди, але скоро чоловік сильний розумом і може та уміє оцінити зверхні обставини, то хоч би они й були того рода, що укріпляли би в нім незгоду, він по зрілій розвазі дасть першеньство згоді, в тій надії, що сей добрий принцип возьме остаточно верх над злим, над незгодою.

Возьмім тепер то, що тут сказано, в звязи з суспільностию. І в цілій суспільности так само як в поодинокім чоловіці знаходять ся однаково оба принципи згоди і незгоди та й так само суть зависимі від зверхних обставин. Они то суть тою причиною, що в якімсь народі, в якійсь суспільности творять ся партиї. Кожда партия есть, що так скажемо сумою згоди або незгоди поодиноких людий, належачих до партий. Отже так само і цілій суспільности і партиям в ній треба реґулятора — розуму. Чим більший той реґулятор, чим він ліпший і всестороннійший, тим більше, тим скорше і лекше може згода взяти верх над незгодою.

В отсім лежить і відповідь на то, чи і о скілько у Русинів незгода річ конечна. Єсть то загальне і непохитне правило, що всі маємо стреміти до принципу добра, коли же відходимо від него, то се есть ознакою, що реґулятор в тім стремленю, наш розум, есть за слабий; длятого і незгода може бути хиба там конечна, де не стае того реґулятора. Коли хтось каже — не признае, а лиш стверджує — що незгода в якій суспільности, в якімсь народі есть конечна, то тим самим і признае, що серед тої суспільности, серед того народу нема потрібного реґулятора, розуму, або иншими словами, що та суспільність, той нарід стоїть на низькім степени культури і цивілізациї.

Здае ся, що й не потребуемо того доказувати, що найважнійшою причиною незгоди серед нашої суспільности есть як-раз той низький степень культури і цивілізациї. Инша річ, які були і суть причини того стану; они факту не зміняють. На доказ повисшого не будемо сягати глубоко в минувшість, а пригадаемо лиш, що були хвилї, коли наш нарід міг був стати могучим, але як-раз брак культури і цивілізациї станув тому на перешкоді. За то розглянемось трохи близше в теперішности.

Возьмім перше, найважнійше питане: Хто ми?

Сьвідомість себе дае найперше і найважнійше право до істнованя. Де нема сьвідомости, там есть мертвота. Але сьвідомість себе надае якомусь народови его культура і цивілізация, а тогди у відповіди на повисше питане мусить конче бути згода. Тимчасом як есть у нас? — Широкі маси народу майже не мають ніякої сьвідомости, або хиба лиш дуже слабу, а та часть нашої суспільности, котра берєсь верховодити, так само вповні єї не мае. Инакшу дасть відповідь на повисше питане т. зв. народовець, а инакшу москвофіл — для радикала се питане, хоч і як важне, не мае ніякого значіня. От і зараз в самій основі виходить незгода. Чи она річ конечна? — Хиба длятого що есть, але не длятого, що мусить бути; бо она не мусить бути. З розвоем і поступом власної культури і цивілізациї незгода в повисшім напрямі мусить зовсім щезнути.

(Дальше буде.)

---

2)

За грошем.

(Новеля А. В. — З польского).

(Дальше).

Признаю ся в покорі духа, що не конче хвальну хвилю вибрав я з житя мого героя, аби его представити читателям; але що діяти, коли справді так було. Часами бувають з таких урвителїв люди, часами пропадають марно, а що зробило ся з нашого, то дальше розкажу.

По тій операциї з Франком, в хатї економа настав правдивий суд Божий. Єго мати, особа з лїпшого стану, бо мала рідного брата сьвящеником в Венхадлї, страшно сплакала ся на ту вість, що єї улюбленого сина так отець потурбував. Вже в пізнім віці вийшла она за пана Підкову, котрий походив з родини ковалїв, отже був простаком; тому цілу осолоду єї житя становив Франко, одинак, котрого сама учила і над котрим розпливала ся, вишукуючи в нім всі прикмети, які після єї гадки хлопець в тім віці може мати.

Навіть тепер, хоч не признала ся перед мужем, оправдувала цілком Франка, бо була пересьвідчена, що він зірвав бреску, аби зробити їй приємність, яку дав їй дійстно крадькома.

Незвичайно розлючений економ, пішов до своєї роботи в поли, а бідна жінка безнастанно виглядала вікном, чи не вертае єї любимець. Минуло ціле полудне, прийшов вечер і отець вже вернув на вечерю, а его нема. Мовчки засїли до вечері.

— Чогож зітхаеш і зітхаеш, до чорта, так як би не знати що великого стало ся? — відзивае ся економ. — Де Франко? Не бій ся нічого єму там не стало ся... дістав кілька разів...

— Ще може де умер?

— Як то? Єго нема?

— Нема. Навіть не показав ся. Казав Яцко зі двора, що бачили его, як ішов до ріки... Може утопив ся.... — нарікае мати втираючи з очий сльози. — То так, одну дитину мае ся і ту ще веде ся до загибели...

Економ трохи засумував ся на ту вість, а хоч був голодний і утомлений, то якось втратив апетит, положив ложку і встав.

— Не бій ся, верне він, верне; лихе лихого не возьме... А чого поган лїзе там, де не треба? Я волїв би, щоби урвитель прийшов до мене і сказав: дай тату золотого а я собі куплю, ніж мае мене виставляти на таку прикрість. Гадаеш, що то приемно стояти там як виновник?

— Тай було за що; зірвав там якусь гнилицю, звичайно як дитина. Але они зараз з чого будь роблять такі історий, немов би сьвіт валив ся... А то той Іван всьому винен. Старий непотріб, підлизайко.

— Честний старовина...

— У тебе всі честні, а то хитрий дворак; з очий єму видко. Коби я его стрітила, то так єму наговорю, що попамятае мене... Прискаржувати дітвака за будь-що!

— Моя люба, алеж Франко мае пятнайцятий рік.

Велика річ, коли делїкатного здоровля. Таж як видиш він мало що їсть, бо зараз єму шкодить. Боже, що там з ним діе ся... Вір мені, яке він мае добре серце, то тяжко шукати лїпшої дитини.

— А однако — відзивае ся по хвили економ — треба би щось з ним зробити. Так дальше не може волочити ся. Може би ти Марисю поїхала до отця декана якось нарадити ся і до мого брата Лавра? Я обіцяв панови, що вишлю его з села, а й він сам сказав, що шкода хлопця, бо спосібний, а так без науки змарніе.

Хоч то дуже не сподобало ся пані економовій, однако згодила ся на подорож до брата сьвященика, котрий вже від давна желав собі щоби Франко по скінчених школах віддав ся духовному званю. Економ знов мав рідного брата заможним міщанином, що мав власний дім і доволі ґрунту, а був бездітний. Вже кілька разів перед тим коли зговорило ся о Франку, то стрик Лаврентий все обіцював допомогти до его науки, отже тепер був час, аби то зробив.

У дворі вже погашено сьвітла, пану економови щораз частїйше зівае ся, а Франко не вертае. Занепокоєний взявши ліхтарню, пустив ся до млина, де перед вечером мали бачити хлопця. Ходив, заглядав в корчі, що стояли понад рікою, кликав — нігде его не було. Мати й собі обійшла всі будинки двірскі і просила: „Франуню, моя дитинко, не бій ся, ходи відозви ся, отець вже не гніває ся“ — але тав само ніхто не відповідав.

Засумована мати вертае до дому і прошу собі уявити єї перестрах, коли входячи до ком-

Новинки.

Львів дня 9-го падолиста 1897.

— **Іменованя.** Львівский ц. к. висший суд краєвий іменував канцелїстами судовими диетарів: Леоп. Домбровского в Перемишли для Сїняви, Авр. Кнобля в Щирци для Отинії, Моріца Валлерштайна в Косові для Тлустого, Гр. Федишина в Підбужи для Дрогобича, Гавр. Ґілевича в Старім місті для Старого міста, Юра Дайтша в Золочеві для Золочева, Боруха Лейбу Вайнштайна в Ярославі для Ярослава, Стан. Матковского у Львові для Львова, Айзика Вольфа Брайта в Залїщицях для Залозець, Жигм. Вусика в Чесанові для Чесанова, Йос. Бороня в Микулинцях для Микулинець, Кар. Гучиньского в Самборі для Луки, Ник. Кадобяньского в Жовкві для Отинії, Ізид. Лопатиньского в Куликові для Мостів, Фр. Вельґусиньского в Збаражи для Збаража, Мих. Лапку в Делятині для Солотвини, Ів. Білецкого в Потоці Золотім для Тисьменицї, Казим. Ледля у Львові для Сокаля, Володисл. Мусяла в Пороханику для Дубецка, Ів. Бохиньского в Золочеві для Болехова, Фр. Войтовича в Сяноці для Лютовиск, Мар. Славиньского у Львові для Мостів, Ем. Енґля в Перемишли для Судової Вишнї, Кар. Хомяка в Добромили для Турки, Тад. Ключицкого в Рожнїтові для Рожнїтова, Фел. Малецкого у Львові для Бібрки, Павла Внука у Львові для Станиславова, Жигм. Заблоцкого в Надвірній для Надвірної, Ів. Бокалу у Львові для Немирова, Ад. Кубицкого в Перемишли для Добромиля, Кар. Зелиньского в Радехові для Радехова, Стан. Вайнара в Перемишли для Бирчи, Ів. Шнайдера в Залїщиках для Тлустого, Йосифа Кістера в Мостисках для Мостиск, Рудольфа Левицкого в Коломиї для Печенїжина.

— **Є. Ем. Кардинал Сембратович** приходить поволи до здоровля; тепер уже проходжує ся по комнатах і почипає займати ся важнїйшими справами архіепархії. Два рази відложений синод диецезальний має Кардинал скликати до Львова на 8-го н. ст. грудня с. р. Того самого дня відбудуть ся і загальні збори товариства сьв. Апост. Павла.

— **З перемиской епархії.** Крилошаньскі відзнаки одержав о. Николай Висневский парох в Радимнї. — Презенту на Дашів, дек. яслиского, дістав о. Володим. Хомицкий.

— **Телефон** між Львовом а Віднем має бути отворений вже дня 15-го грудня с. р.

— **Затверджене засуду.** Найвисший трибунал відкинув жалобу неважности, яку внесли селяни Михайло Пайор і Станислав Лягош, котрих засудив суд в Новім Санчи на шибеницю за убийство селянина Войтїха Забжиньского.

— **Нещасливий випадок.** Слуга репужницкого дїдича Івана Табори, Микита Оленик, вертав з Чернівців до дому. Вже недалеко Репужинців перевернула ся фіра і трафила слугу в голову так нещасливо, що він вскорі помер.

— **З Бразилії** вернула тепер до Красного в повітї скалатскім стара жінка-вдовиця Текля Янчишин або Рудь, котра ще 1896 року на весну вибрала ся туда з одним нежонатим сином а другим жонатим і з невісткою та внуком. Внук помер в дорозї, сина нежонатого забили дикі люди, син жонатий помер на фебру, а невістка віддала ся вже там за одного з Козини (села коло Красного в Скалатщині), але радо вернула би назад до рідного краю. Оба сини вдовицї були добрі робітники і дуже сильно збудовані. Перед виїздом спродали они пляц з садком досить дешево, а поле, на щастє, відкупила родина.

— **Велику дефравдацию** викрито сими днями в почтовім урядї в Градци. Манїпулянт почтовий Корман, що від недавна доперва був в службі, сфальшував кілька переказів на більші квоти і щез перед кількома днями без слїду. Удало ся єму відобрати переказані гроші в сей спосіб, що з кождим осібним переказом удавав ся до иншого почтового уряду. Один лише урядник щось зміркував і віднїс ся з запитанем до Градця. Здефравдована сума виносить понад 10.000 зр. Корман мав утечи до Швайцариї.

— **Нещастна пригода.** В фабрицї дахівок Левиньского у Львові, при чищеню кітла, вліз дня 6-го с. м. робітник Ів. Капусциньский з запаленою лямпою до того-ж кітла, коли там на днї була ще розігріта нафта. Від лямпи експльодувала нафта в однїй хвили і викинула Капусциньского аж під стелю та сильно попарила. В наслїдок тяжких покалїчень і попареня помер Капусциньский по кількагодинних страшних муках в шпитали.

— **Зрадник чи нї?** Минувшого року засудив французкий воєнний суд в Парижи капітана Драйфуса на деґрадацию і дожизненне вигнане на глухім острові за те, що він мав тайні воєнні пляни зрадити Нїмеччинї. Вся француска праса була тодї страшно обурена на него. Але тепер виступив старенький віцепрезидент француского парляменту Шайрер-Кестнер з заявленем, що має докази невинности Драйфуса. Хоч праса на него натискає, щоби показав свої докази, він з тим зволїкає, бо — як каже — хоче бути цїлком певний. Кажуть, що має розходити ся о той лист, який відкупила Франция за великі гроші від якогось чоловіка. Той лист мав писати Драйфус до нїмецкого правительства. Тимчасом тепер має ся виказати, що той лист був дуже зручно фальшований і що знавцї помилили ся, коли сказали, що то письмо Драйфуса. Цїла Франция з дуже великою нетерпеливостию вичікує кінця сеї цікавої історії.

— **Померла** Елеонора з Фялковских Логиньска, жена сотрудника в Кудобинцях дня 2-го с. м. в 22-ім роцї житя.

Телеграми.

Відень 9 падолиста. На зборах в Авсії прийшло до бійки між товпою а полїциєю. — В Баден при виборах до ради міскої побідили нїмецкі народовцї антисемітів.

Монца 9 падолиста. Гр. Ґолуховский виїхав звідси до Відня.

Петербург 9 падолиста. В нижноновгородскім земстві здефравдовано звиж 200 тисячів рублїв. Арештовано бухгальтера Знаменского.

Переписка зі всїми і для всїх.

І. Об. в Кол.: 1) Т. зв. хвилеві або моментові фотоґрафії роблять ся майже так само як і звичайні. Цїла ріжниця в тім, що: а) плити

нати, стрічає на порозї розчіхраного як дїдько і цїлого обліпленого сїном хлопчиска, що лише тепер зліз з поду, де найсмачнїйше спав собі закопаний в сїнї. Вернув і отець майже в розпуцї, тож нїчого дивного, що віднайшовши згубу, забув о гнїві і дав ся перепросити.

Мати заставила єму зараз вечерю, що безнастанно гріла ся на коминї, а коли хлопець їв з вовчим апетитом, економ говорив єму науки, та наводив всїлякі приміри, як то з малого проступку доходить ся до великих злочинів.

Кілька днів опісля на високім возї, де уміщено ліжко і куфер з манатками Франка, їхав він з материю до місточка, бо на родиннїй радї з отцем деканом ухвалено, щоби віддати его до шкіл в Пинчові. Отець декан взяв на себе заплату вписового, купно книжок і шкільного мундуру, а що до харчу і хати, то мали порозуміти ся з паном Лаврентием, братом економа, до котрого як раз їхала пані економова.

Скажім правду, що цїле село свобіднїйше відітхнуло, побачивши Франка на возї; він бо аж надто давав ся всїм в знаки, як щоби не тїшено ся з его від'їзду. Старий Іван огородник побачивши то крізь вікно, лиш хрестив ся та присяг, що зараз в недїлю дасть на службу Божу з причини того виїзду та кождому говорив:

— Нехай его там учать і що хотять з ним роблять, а я повідаю, що як амінь в отченаши, так той хлопчиско зле скінчить!

II.

Заки панї економова з сином доїдуть щасливо до місточка, позволять читателї, що випередимо їх трохи, щоби запізнати ся близше з паном Лаврентием Підковою, правдивим міщанином рільником, яких в наших часах вже тяжко подибати.

В самім ринку стоїть камениця з чотирома фронтовими вікнами, на котрій через половину еї довжини видко вже здалека напис величезними буквами на мурі: „Народна школа“. Перед домом на розї вкопаний високий стовп з вилками на верху і з дашком, а під тим дашком зарисовує ся мосяжний дзвінок шкільний, скликуючий два рази на день міску дїтвору на науку. Той дім найкрасший в цїлім місточку, есть власностию пана Лаврентия Підкови, званого инакше Головачем....

То прозвище одержав пан Лаврентий з причини одної пригоди, яка єму лучила ся перед десятьма лїтами. Вертав з поля вже пізним вечером. Нараз може о кілька стай від міста, здаєть ся єму, що бачить високу, цїлу біло одїту стать, що скорим кроком іде за ним.... Хоч пан Лаврентий дуже побожна особа і не має тїни неправди за собою, то однако страшно налякав ся тої появи і почав чим скорше утїкати до міста. Хрестить ся заєдно, говорить молитви, але що огляне ся, біла стать раз-у-раз іде за ним, а навіть очевидячки доганяє его. Недалеко огородів на розстайній дорозї стоїть фіґура з Ісусом Христом на хрестї, отже коли вже чує, що всї сили опускають его, а студений піт майже цюрком ллєсь єму з чола, прибігає не богато надумуючись до тої фіґури і обіймає еї обома руками.... Мара також задержала ся, але вже з далека і немов би станула при нїм на вартї.... Ба, але хто був би такий нерозумний, щоби маючи коло себе такого товариша, котрий як показало ся не мав навіть очий, а лиш дві чорні ями на трупячій голові, покидав таке безпечне місце, яким есть посьвячена фіґура. Отже пан Лаврентий, держачи ся хреста стояв і молив ся заєдно, доки аж перший раз когут не запіяв. Тодї та біла мара, погрозила єму строго пальцем і сказала гробовим голосом:

— Маєш щастє, головачу християнине! — і щезла.

Очевидно що пан Лаврентий зі страху не міг рушити ся з під того хреста до самого рана, а коли на другий день розійшла ся вість о тій пригодї по цїлім містї, прозвано пана Лаврентия з тої причини Головачем і під тим прозвищем був він знаний кождому до самої смерти.

Не можу заперечити, щоби та назва і під иншим взглядом не належала ся пану Лаврентиєви. Він був справдї головачем між горожанами місточка, яко одинокий, що міг читати в молитвенику і тому він перед при співаню побожних пісень в церкві. Єсть то собі немолодий вже, малого росту, лисий, румяний і пухкий чоловічок, з усьміхненим жартобливо лицем, ширшим як довшим, з головою осадженою на грубій шиї, немов на просто отесаним стовпі. З природи маломовний і поважний, до чого певне причиняють ся два важні уряди, які справує в містї. Він бо есть ґенеральним сьвідком при всїх нотариальних актах, списуваних в місцевій канцелярії і старшим братом в парохії, під котрого ключем і доглядом остає всяке церковне осьвітлене.

Пан Лаврентий ще перед двома роками вмів лише читати, але як умер старий вахмістр Верхановский, що разом з місцевим орґанїстом повнив обовязки сьвідка, намовив его пан нотар, щоби вивчив ся підписувати своє назвище, за що при кождім нотариальнім актї одержить шість гроший польских винагороди, з обовязком частованя клієнтів табакою, як котрий зажадає тої чемности.

То були тяжкі часи, податки заєдно росли, поміщене на школу треба було відновити, бо бурмістр грозив, що возьме еї від него, отже пан Лаврентий удав ся на пораду до свого сусїда учителя, котрий писав в канцелярії нотаря і згодив ся на то предложене. Купивши за цїлих десять гроший крейди від Лейзора, після виписаного взірця на шкільній таблици наш кандидат на сьвідка писав цїлими днями і на таблици і на будинках, а навіть на днї цебрика і доказав тілько, що за два тижднї виписав вже якось не зле *Лаврентий*. По других двох тижднях прибув до Лаврентия *Підкова*, а вкінци в третім *сьвідок*, то значить тілько, кілько було треба до потвердженя своєї присутности при урядовім актї.

до зниманя фотоґрафій з якихсь предметів роблять ся наперед в більшій скількости; — б) що ті плити суть дуже вражливі на сьвітло, більше як звичайні, значить ся, їх не треба так довго виставляти на вплив сьвітла, щоби на них зробив ся образ даного предмету; — в) що в скринці до фотоґрафованя знаходить ся такий прилад, котрий дуже борзо посуває плити одна за другою перед сочку фотоґрафічну. Щоби цілий спосіб хвилевого фотоґрафованя і его важність зрозуміти, треба Вам ось що знати: Давнійше треба було за кождий раз робити окрему плиту до фотоґрафованя. Плити ті були зі скла покриті верствою йдованого кольодіюм і треба їх ще було мочити в т. зв. срібній купели. Так прилагоджена плита була дуже вражлива на сьвітло і єї можна було робити лиш в темноті і так само всаджати до темної скринки, бо від найменшого сьвітла она зараз чорніла. Задля того н. пр. ще й нині фотоґрафи підчас роботи коло фотоґрафічної скринки вкривають ся чорним сукном. Підчас вкладаня плити до скринки, мусить бути фотоґрафічна сочка в скринці закрита. Аж коли вже все готово, фотоґраф відкриває сочку і через ню впадає сьвітло на плиту. Даний предмет відфотоґрафує ся в той спосіб, що сьвітло від него зачорнить місце на плитці, а де на предметі була тінь, там на плитці лишить ся ясне місце. Образ на плитці зробить ся на відворот. Сю роботу називаємо неґативною. Щоби же образ (фотоґрафія) відповідала природі треба з неґативної плити робити позитивну вже на відповідно до того приладжений папір (може бути і якась бляшка): кладе ся в рамці на спід нову чисту плиту, а верх неї першу (неґативну) плиту з фотоґрафією, зробленою на відворот, і виставляє ся на сонце. Тепер на спідній плитці зроблять ся чорні місця там, де на верхній були ясні, а ясні там, де на верхній були темні. Фотоґрафія на спідній пляті покаже тепер образ такий, яким був предмет дійстно в природі підчас зниманя фотоґрафії. Ся робота називає ся позитивною. Але в новійших часах придумано такі плити до фотоґрафованя, котрі не треба за кождий раз окремо робити і мочити в срібній купели. Плиту фотоґрафічну вкриває ся тоненькою верствою бромового срібла і она хоч суха може ловити образ. Плитки ті можна робити також з желятини (рід каруку). Фабрика виробляє вже готові такі плитки, а фотоґраф, не потребує їх вже робити і длятого робота его кінчить ся дуже борзо, як каже ся „до мінути“, хоч она триває звичайно трохи довше. Фабрикация сухих плиток до фотоґрафованя дала можність, що нині майже кождий може займати ся фотоґрафованєм, і длятого то дуже часто з'являють ся нині на ярмарках такі фотоґрафи, що роблять фотоґрафії a la minute (з французка, чит.: а ля мінют). Зниманє т. зв. моментових фотоґрафій відбуває ся так само при помочи сухих плит з желятини. Пасок з желятини, що іде попри сочку в приладі фотоґрафічнім розвиває ся з одного валка, а навиває ся на другий; рівночасно закриває ся і відкриває ся сочка так борзо, що на секунду може й 40.000 разів відкрити ся. А що желятинова плита фотоґрофічна (тут пасок з желятини) есть більше як 20 разів вражливійшла від звичайних плит, то за кождий раз скоро сочка відслонить ся, зробить ся на желятині фотоґрафія з даного предмету. В той спосіб можна фотоґрафувати н. пр. всї рухи чоловіка, коли він іде; рухи коня, коли біжить; рухи крил птиці, коли она летить і т. д. В той спосіб можна зробити цілий ряд фотоґрафій, з котрих видко, які рухи роблять люди і зьвірята, коли ідуть, біжать або летять. — 2) „Самоходами“ названо з польска вози, що їдуть самі без коний; може лїпше можна би їх назвати „самоїздами“, але менша о те: як звав, так звав — коби що дав, коби ті вози були дійстно практичними. Подумайте собі звичайну кариту навіть з ліхтарнями з переду лиш без коний, без дишля і орчиків, а вcподї воза під кізлом малу машину (мотор); та машина обертає колесами карити і она їде. От і самохід. — Фоноґраф основує ся на тім, що коли говорити в лійку при нім, то уставлена там оболонка дрожить і вибиває цьвяшком на мягкім валку (н. пр. на цинфолії, тонкій бляшці з цини) ямочки; коли обертати валком, то від него дрожить так само та оболонка і видає з лійка той сам голос яким хтось перед тим говорив до лійка. Відповідне дрожанє воздуха викликує голос. — **Ю. Д. Д.:** 1) До низшої служби при зелїницях можуть аути приняті лиш ті, що служили через довший час за робітників при зелїзницях, бо мусять знати докладно і службу зелїзничу і роботу при ній. Хоч би Ви вислужили й три роки при лінії, не то три місяцї при резерві, то ще би Вас не приймили. Вислужені підофіцири з цертифікатом можуть бути приняті, але й ті мусять перед тим відбувати практику. Можете хиба лиш взагалі подавати ся, щоби Вас допущено до якої небудь роботи. Треба подавати ся до тої дирекциї, до котрої округа хтось належить; стемпель 50 кр., а впрочім кажуть, що то добре старати ся через сьвятих до неба, а через чорта до пекла — 2) Звичайні склянні річи так дешеві нині, що не оплатилосьби аж робити кіт до них, коли стовчуть ся. Лїпше купити нову посудину. Скітована впрочім не буде ніколи придатна до ужитку, хиба що она призначена стояти для окраси. Кіт до таких склянних предметів робить ся слїдуючим способом: 1 ґрам дрібно покраяного кавчуку розпускає ся в 64 ґр. хльороформу а до тої мішанини додає ся ще 16 ґр. мілко потовченого мастиксу (рід живиці). В найновійших часах винайдено спосіб лютованя скла. Лютує ся его так само як н. пр. два кусні бляхи розтопленою мішаниною з 95 частий цини і 5 частий цинку або 90 частий цини і 10 частий алюмінїюм. — **Петро П. в Б.:** 1) Довгих повістий не можемо задлятого за всїгди друкувати, що раз не всї читателї люблять довгі повісти читати і не завсїгди мають час до того, а відтак і длятого, що переклад довшої повісти дуже томить а длятого треба єї переривати та заступати коротшими. — 2) Коли Вам яке число часописи пропаде, а Ви пренумеруєте в ц. к. Старостві, то насамперед там зареклямуйте, а коли би там не було, то віднесїть ся до нашої адмінїстрациї, але додайте що пренумеруєте в тім а тім Старостві. — 3) Повість „Діти капітана Ґранта“ удало ся нам ще зібрати і пришлемо Вам яко „вандрівну книжку“ але — коли того не можемо сказати, бо не знаємо наперед коли будемо мати час відповідно єї зладити. — 4) Від кого лїпше спроваджувати паприковану угорску солонину, того не знаємо. — 5) Той Сїдельник, котрого лист Ви прислали, а котрим він показує людем, як вибирати ся за море, належить до тих аґентів, що вже добре надерли ся наших людий та хотїли би ще й дальше дерти. Ми би не радили нікому слухати его красних слів та не вибирати ся до Америки на ще гіршу нужду. Бідний і там не вдїє нічого, а богатший дасть і тут собі раду. Лиш треба бути рухливим, учити ся, працювати і дійстно працювати. — **Орест із Самбора:** Середної школи торговельної нема у Львові; есть в Кракові. Напишіть до дирекциї тої школи і залучіть марки та просїть о присланє проґрами, а з неї довідаєтесь яку треба платити таксу і чи та які можна дістати стипендиї. Щоби бути принятим до середної школи торговельної треба мати скінчену IV. клясу ґімназияльну або реальну. До академії торговельної у Відни треба мати матуру; виїмково можна бути принятим і без матури, але тогди треба робити вступний іспит а по скінченю дістає ся лиш сьвідоцтво, що було ся надзвичайним слухачем. Оплата шкільна і уживанє лябораториї коштують річно около 200 зр. — Напишіть до дирекциї академії і просіть о проґраму. — (Дальші відповіди пізнїйше.)

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

Однако тяжша справа була в перенесенем тої письменної мудрости на папір, бо пан Лаврентий, що мав ствердїлі пальцї від гашеня сьвічок в церкві, не міг в віякий спосіб удержати пера. Пробовали сяк і так, а все було зле; аж коли учитель попав на гадку дати єму в руки індиче перо, поборено послїдну трудність і наш місточковий головач, хоч не дуже держав ся простої лїнії, то однако дістав кваліфікацию на сьвідка.

Треба було бачити ту его міну, коли візваний до „урядованя“ — як він казав — ішов з своїм індичим пером, обвиненим в папір, до канцеляриї. Тоді звичайно добував зі скрині довгу, синю свою капоту, на голову насаджував високу баранячу шапку з оксамітним дном, а хоч в лїтї ходив босо, то однако слухаючи читаного акту з цілою повагою свого уряду, робив незвичайне вражінє на неписьменних міщанах.

Але то всьо було нічим в порівнаню з гордостию, з якою засїдав на кріслї до підпису, як собі підкладав стару книгу, аби єму було висше і як гнївав ся, коли єму нотар назначив нігтем місце, де має підписати ся.

— О, вклякайте народи (таку мав пословицю). А щож то, чи я сам не знаю? — говорив обиджений.

І умачавши індиче перо в каламари, обтерши его конець до сьвітла, скробав так голосно і довго по стемпльованім папери, так прів і сопів та язиком поводив, що справдї тих шість гроший нагороди совістно заробляв.

За те в церкві також при сповнюваню свого уряду осьвітлюваня, був немов у себе дома і радив самовластно. Навіть сам отець декан мусів єму уступати, бо братство давало шість сьвічок до великого престола, до чого не було зобовязане, отже як прийшло до спору, то Лаврентий здоймав свої сьвічки і нехай декан робить, що хоче.

Під хором коло пустої домовини, що служила при відправі заупокійного богослуженя, стояла велика дубова скриня, де містили ся скарби братства, що складали ся з несчислимої скількости готових воскових сьвічок, з лямп наповнених маслом і кругів жовтого воску. Того всього було там тілько, що коли би церков мала девять престолів, а не три і коли би на процесию Божого Тїла вийшли два такі міста нараз, то на всьо і для всїх вистало би. Алеж бо й Лаврентий душив ті лямпи нераз по кілька лїт, заки прийшла черга на них, а ключа від скринї не дав би на секунду навіть рідному вітцю, коли би встав з гробу.

Кождої недїлї і сьвята запалював сам всї сьвічки при помочи воскової сьвічочки окрученої довкола синього дручка, а навіть на велику соблазнь панї Гнатихи, директорки жіночих хорів, вилазив з ногами на престол, коли яка сьвічка не хотїла запалити ся. В часї проповіди нехай лиш отець декан вийде на амвон, він чим скорше до престола і давай гасити чотири сьвічки бляшаним гасильником. Цїла церков душила ся від диму, а сам проповідник навіть кілька разів чихнув від того на амвонї, але Лаврентий не питав а гасив, бо шкода сьвітла...

Приходить обхід, він на чолї вісьмох братий з сьвічками в руках висуває ся з захристиї перед великий престол і муштрує як рекрутів, аби стануди рівно в один ряд, аби однаково держали сьвічки і не дозволили, щоби віск капав на поміст, але щоби обліпляли его пальцем. Давав знак коли мають всї разом вклякати і вставати, а вкінци поклонивши ся три рази сьвічками Господу Богу, вертали в тім самім порядку до захристиї.

Але не на тім ще конець церковної діяльности пана Лаврентия, бо ось ледве вспів погасити сьвічки і сховати до скринї в захристиї, а вже виходить з червоним мішочком на довгім патику з дзвінком, перетискає ся через товпу, збирає датки, видає і коли обійде щасливо цїлу церков, вертає і в очах всїх вірних висипує зібрані жертви до скарбони при великім престолї.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

З друкарнї В. Лозинського під зарядом В. І. Вебера.